วารสารวิชาชีพบัญชี

บทความวิจัย

อิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สัตยา ตันจันทร์พงศ์*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 324 บริษัท โดยไม่รวมบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงินและกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ และกลุ่มที่กำลังอยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน และกลุ่มหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ข้อมูลรวบรวมโดยใช้แบบประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ปรับปรุงมาจากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย และคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ ผลการศึกษาพบว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีส่งผลให้บริษัทมีการวางแผนภาษีลดลง

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ การวางแผนภาษี

ปีที่ 10 ฉบับที่ 28
กันยายน 2557
หน้า 5-18

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine the impact of good corporate governance on tax planning of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. The research study is based only on the year 2011 and does not include financial sectors and real estate funds, companies in the group which is currently undergoing rehabilitation, and Alternative Investment Market. The sample size consists of 324 firms. The questionnaires for evaluation of corporate governance were developed from Thai Institute of Directors (IOD) and the corporate governance evaluation. The results indicate that good corporate governance has negative effects on tax planning.

Keywords: Corporate Governance, Tax planning

บทนำ

ภาษีเป็นต้นทุนที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ ที่ผู้บริหารต้องพยายามลดต้นทุนนี้ลงเพื่อทำให้บริษัทได้รับกำไรเพิ่มขึ้น (Avi-Yonah, 2006; Erle, 2008,; Lanis, and Richardson, 2011,; Tang, and Firth, 2011) แต่เนื่องจาก กฎหมายกำหนดให้บริษัทที่ประกอบกิจการที่มีกำไร ต้องเสียภาษีในอัตราสูงสุดถึงร้อยละ 30 ของกำไรทางภาษี โดยการลดลงของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคล จะส่งผลให้บริษัทมีกำไรสุทธิทางบัญชีและกระแสเงินสดจากกิจการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ดังนั้น บริษัทที่มีระบบบัญชีถูกต้องและปฏิบัติตามหลักภาษี (Tax Compliance) จะไม่ต้องชำระภาษีปรับและเงินเพิ่มในภายหลัง ประกอบกับบริษัทที่มีการวางแผนภาษีโดยใช้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ทางภาษี ที่จะให้บริษัทเสียภาษีน้อยลง ก็จะส่งผลให้บริษัทมีต้นทุนในการดำเนินธุรกิจลดลงและเกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน อันเป็นเป้าหมายสำคัญของภาคเอกชน ผู้บริหารจึงมีกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวางแผนภาษีมาใช้เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีให้น้อยที่สุด ทั้งที่เจตนา เช่น การใช้วิธีการตั้งราคาโอน (Transfer Pricing) ในกลุ่มธุรกิจเครือเดียวกัน หรือการใช้ดินแดนหลบเลี่ยงภาษี (Tax Haven) เป็นต้น หรือไม่มีเจตนา โดยการเลือกนโยบายในการดำเนินธุรกิจ หรือวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่ส่งผลทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง อย่างไรก็ดี การรายงานกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การรายงานกำไรทางบัญชีมีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการแสดงฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัท เพื่อจัดทำงบการเงินจะจัดทำตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ซึ่งรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้าง ในขณะที่การรายงานกำไรทางภาษี เพื่อตอบสนองการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ โดยในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีจะต้องปฏิบัติตามประมวลรัษฎากรและรับรู้รายการตามเกณฑ์สิทธิ ทำให้มีความแตกต่างกันหรือความไม่สอดคล้องกันขึ้นระหว่างมาตรฐานการรายงานทางการเงินและหลักกฎหมายภาษี จึงเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารพยายามบริหารกำไรทางบัญชีเพิ่มขึ้นและทำให้กำไรทางภาษีลดลงในรอบระยะเวลาบัญชีเดียวกัน (Frank, et al., 2008)

ในประเทศไทยความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทางบัญชีกับหลักเกณฑ์ทางภาษีมีความสัมพันธ์กันมาก ดังนั้น วัตถุประสงค์เบื้องต้นในการจัดทำรายงานทางการเงินจะทำเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษี (Ball, et al., 2003) ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการบริหารรายงานการเงินเพื่อให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง (Coppen, and Peek, 2005; Goncharov, and Zimmermann, 2006) นอกจากนั้น การบังคับใช้กฎหมายของไทยไม่เข้มงวด (Leuz, et al., 2003) จึงอาจเป็นสาเหตุให้บริษัทมีการวางแผนภาษีที่

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tsakumis, et al. (2007) พบว่า การปฏิบัติตามหลักภาษีของประเทศไทย จัดอยู่ในลำดับสามเรียงจากลำดับสุดท้ายต่อจากประเทศปานามา และประเทศเปรูตามลำดับ และผลการศึกษาของชฎิล โรจนานนท์ (2549) ที่ศึกษาค่า อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (Effective Tax Rate: ETR) ของประเทศไทย พบว่า ค่า ETR ต่ำกว่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมาย และต่ำกว่าค่า ETR เฉลี่ยของกลุ่มประเทศอาเซียน แสดงถึงรายได้ที่รัฐสูญเสีย โดยเป็นการถ่ายโอนความมั่งคั่งจากรัฐบาลไปยังผู้ถือหุ้น

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้นำแนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ควบคุมและตรวจสอบผู้บริหาร โดยกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Code of Best Practices) เพื่อลดปัญหาตัวแทน (Agency Problem) ตลอดจนช่วยลดการตกแต่งงบการเงินและพฤติกรรมฉ้อฉลของผู้บริหาร (Wysocki, 2003; Chen, et al., 2007; Liu, and Lu, 2007; Henry, 2010) รวมทั้งเพื่อให้ผู้บริหารปฏิบัติงานตามนโยบายที่กำหนดด้วยความสุจริตและระมัดระวัง และทำให้รูปแบบการบริหารงานของบริษัทเป็นที่ยอมรับว่ามีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เป็นสากล ที่มีคุณลักษณะเหนือกว่าผู้อื่นทั้งในเรื่องกลยุทธ์และการจัดการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนว่าบริษัทมีความโปร่งใส และลดความเสี่ยงที่เกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้บริหาร โดยคาดหวังว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม นอกจากนั้นงานวิจัยในต่างประเทศจำนวนมากที่พบว่าบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะช่วยลดพฤติกรรมไม่เหมาะสมของผู้บริหาร (Lo, et al., 2010) เมื่อบริษัทแต่งตั้งจำนวนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น ประกอบกับการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี และบริษัทมีคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้น จะช่วยลดการหลีกเลี่ยงภาษี (Lanis, and Richardson, 2011; Rego, and Wilson, 2010; Hope, et al., 2011)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก้ไขกฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและการรายงานทางการเงิน แต่การแก้ไขดังกล่าวยังไม่สามารถทำให้พฤติกรรมฉ้อฉลของผู้บริหารหมดไปได้ เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังถูกตรวจพบการหลีกเลี่ยงภาษี และการทุจริตโดยอ้อมถ่ายเทผลประโยชน์ของบริษัทไปเป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคล บริวาร พวกพ้อง โดยผู้มีอำนาจควบคุมที่เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และตกแต่งบัญชีเพื่อกลบเกลื่อนร่องรอยการกระทำความผิด (ทวี สุวรรณ์ช่อง, 2553)

การศึกษาการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีหรือไม่ ยังไม่มีผู้ศึกษามาก่อนในประเทศไทย ประกอบกับประเทศไทยมีความแตกต่างจากต่างประเทศ คือ บริษัทส่วนใหญ่เป็นบริษัทครอบครัว ที่มีการถือหุ้นของกลุ่มครอบครัวในสัดส่วนที่สูงมาก (Wiwattanakantang, 2001) และกฎหมายที่คุ้มครองสิทธินักลงทุนมีจำนวนน้อย จึงทำให้การควบคุมและตรวจสอบผู้บริหารไม่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงมีโอกาสเลือกรูปแบบการบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ตนเองและครอบครัว (Leuz, et al., 2003; Charoenwong, and Jiraporn, 2009) นอกจากนั้นโครงสร้างของกลุ่มธุรกิจของบริษัทไทย ทำให้เกิดการโยกย้ายเงินจากบริษัทหนึ่งไปสู่อีกบริษัทหนึ่งได้ง่าย รวมทั้งผู้บริหารสามารถควบคุมและใช้อำนาจกับบริษัททุกแห่งของกลุ่มธุรกิจในเครือเดียวกัน ประกอบกับประเทศไทยมีวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี มาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มีการศึกษามาแล้วในอดีต การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีหรือไม่

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

แนวคิด**การกำกับดูแลกิจการ**สำหรับบริษัทมหาชนจำกัด มีแนวคิดมาจากทฤษฎีทางนิติศาสตร์และเศรษฐ-

Download ดาวน์โหลดจากวารสารวิชาชีพบัญชี

ศาสตร์ ที่เกิดจากการแบ่งแยกระหว่างการเป็นเจ้าของและการควบคุม ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ของตัวการกับตัวแทน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้ความหมายของการกำกับดูแลกิจการ คือ “ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่ความเจริญเติบโตและเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่น” (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2554)

คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ เป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่ส่งสัญญาณให้แก่ผู้ลงทุนในการตัดสินใจลงทุนในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือพยายามหลีกเลี่ยงบริษัทที่มีการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพียงบางส่วน เพื่อลดความเสี่ยงจากการลงทุน ดังที่ปรากฏเป็นเรื่องอื้อฉาวของบริษัท Enron ที่ตกแต่งงบการเงินและผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ฉ้อฉล รวมทั้งทำการหลีกเลี่ยงภาษีโดยผ่านดินแดนหลบเลี่ยงภาษี (Tax Haven)

การวางแผนภาษี หมายถึง กิจกรรมที่เกิดจากกลยุทธ์ทางภาษีซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง (Dyreng, et al., 2006) และส่งผลต่อกำไรทางบัญชี คือ (1) ทำให้กำไรทางภาษีลดลงแต่ไม่กระทบกับกำไรทางบัญชี วัดค่าโดยอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (Effective Tax Rate: ETR) ความแตกต่างระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (Book-Tax Differences: BTDs) และ (2) ทำให้กำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง วัดค่าโดยอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) (Zimmerman, 1983) อัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) (ธัญพร ศันติวรงค์, 2552) ซึ่งค่า ETR TAX/CFO และTAX/ASSET มีค่าต่ำ แสดงถึงมีการวางแผนภาษีในระดับสูง

แม้ว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะนำมาใช้เพื่อควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารทำหน้าที่อย่างเหมาะสมรับมอบหมายตามเงื่อนไขของการร่วมงานกับบริษัท ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจกับงานอย่างเต็มที่ เพื่อผลประโยชน์สูงสุดแก่บริษัท อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพยายามหาโอกาสให้ตนเองและพวกพ้องในการหาผลประโยชน์จากบริษัท โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการวางแผนภาษี เพื่อให้ตนเองได้รับผลตอบแทนสูงสุด ซึ่งวิธีการก่อหนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการวางแผนภาษี เพราะว่าดอกเบี้ยจ่ายสามารถนำไปถือเป็นค่าใช้จ่ายในทางภาษีได้ ที่สามารถอธิบายโดยใช้ทฤษฎีดังต่อไปนี้

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) อธิบายถึงความสัมพันธ์การเป็นตัวแทนว่าเกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่มอบอำนาจ (นายจ้าง/บริษัท) คือ ตัวการ (Principal) และฝ่ายที่ได้รับมอบอำนาจในการบริหาร (คณะกรรมการบริษัท) คือ ตัวแทน (Agent) มีหน้าที่กำหนดกลยุทธ์และบริหารจัดการองค์กรตามกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัท (Jensen and Meckling, 1976) การแบ่งแยกระหว่างผู้บริหารและเจ้าของบริษัทในการตั้งตัวแทนดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งของผลประโยชน์ (Conflict of Interests) โดยผู้บริหารจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพยายามหาโอกาสให้ตนเองและพวกพ้องในการหาผลประโยชน์จากบริษัท จึงทำให้เกิดปัญหาตัวแทน (Agency Problem)

Positive Accounting Theory เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1960 ตามแนวคิดของ Watts and Zimmerman (1990) ได้แบ่งสมมติฐานในการเลือกนโยบาย ออกเป็น 3 สมมติฐาน ได้แก่ (1) การให้ผลตอบแทน (Bonus Plan) สมมติฐานนี้เป็นการจัดการเกี่ยวกับแผนการให้ผลตอบแทนพิเศษแก่ผู้บริหาร โดยขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารงาน (2) สัญญาก่อหนี้ (Debt Contracts) สมมติฐานนี้กำหนดว่าบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง ผู้บริหารก็มีแนวโน้มที่จะใช้นโยบายบัญชีที่เพิ่มรายได้หรือลดค่าใช้จ่ายให้บริษัท เพื่อให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขของสัญญาเงินกู้ เพื่อมิให้เจ้าหนี้เข้ามาแทรกแซงการบริหารงานหรืออาจพิจารณาเงื่อนไขในการให้กู้ใหม่ ซึ่งทำให้ต้นทุนของบริษัทเพิ่มขึ้น (3) ต้นทุนทางการเมือง (Political Cost)

Download สภาวิชาชีพบัญชี

สมมติฐานนี้กำหนดว่า บริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มใช้นโยบายทางการบัญชีลดผลกำไรของบริษัทมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก เพราะเชื่อว่าบริษัทใดที่กำลังเอาเปรียบสังคมจะทำให้รัฐบาลเข้ามาแทรกแซง

ทฤษฎีโครงสร้างเงินทุน (Capital Structure Theory) เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1958 ตามแนวคิดของ Modigliani และ Miller (1958, 1963) ซึ่งอธิบายถึงการจัดหาเงินทุนจากการก่อหนี้และจากการออกหลักทรัพย์ เพื่อให้มีโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม คือ ทำให้หลักทรัพย์มีราคาสูงสุดและมีต้นทุนของเงินทุนต่ำที่สุด ส่วนทฤษฎีทางเลือก (Trade-off Theory) อธิบายถึงบริษัทต้องเลือกระหว่างประโยชน์ของหนี้สิน (ประโยชน์จากภาษี) กับอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นและมีต้นทุนของการล้มละลายที่เพิ่มขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีผลต่อการวางแผนภาษี จากการทบทวนวรรณกรรม มีผู้วิจัยหลายท่านประยุกต์และพัฒนางาน สรุปผลงานวิจัยในอดีตแยกตามผลการวิจัยว่ามีอิทธิพลในทิศทางเดียวกัน ในทิศทางตรงกันข้าม ไม่มีอิทธิพล หรือไม่สามารถสรุปทิศทางของอิทธิพลได้ชัดเจน ดังนี้

การกำกับดูแลกิจการที่ดีทำให้บริษัทมีการวางแผนภาษีเพิ่มขึ้น (ETR มีค่าต่ำ) งานวิจัยในอดีตที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ Desai and Dharmapala (2006) ศึกษาอิทธิพลของการหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) ที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของผลตอบแทนของผู้บริหาร โดยใช้ข้อมูลในระหว่างปี ค.ศ. 1993–2001 ประกอบกับการพิจารณาตัววัดการหลีกเลี่ยงภาษีใช้ค่าความแตกต่างระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (Book-Tax Differences: BTDs) และวิเคราะห์ความถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด พบว่าผลตอบแทนของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการหลีกเลี่ยงภาษี โดยการกำกับดูแลกิจการเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของผู้บริหารที่เพิ่มขึ้นและการหลีกเลี่ยงภาษี สำหรับบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี การจูงใจผู้บริหารโดยให้ผลตอบแทนจะมีความสัมพันธ์กับการหลีกเลี่ยงภาษีเพิ่มขึ้น ขณะที่บริษัทที่มีการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพียงบางส่วน การจูงใจผู้บริหารโดยให้ผลตอบแทนจะทำให้มีการหลีกเลี่ยงภาษีลดลง

Wang (2010) ศึกษาอิทธิพลของการหลีกเลี่ยงภาษีและความโปร่งใสของบริษัทที่มีผลต่อมูลค่ากิจการ โดยใช้ข้อมูลของบริษัทในระหว่างปี ค.ศ. 1994–2001 สำหรับการหลีกเลี่ยงภาษีใช้ค่า Cash ETR และผลแตกต่างถาวร ส่วนมูลค่ากิจการใช้ค่า Tobin's Q ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างดัชนีความโปร่งใส (Opacity Index) และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด พบว่าบริษัทที่มีความโปร่งใสมีการหลีกเลี่ยงภาษีสูง จะพยายามหลีกเลี่ยงวิธีการที่คลุมเครือที่อาจทำให้บริษัทมีปัญหาในอนาคตได้ ผู้วิจัยได้ทดสอบเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ระหว่างการหลีกเลี่ยงภาษี และความโปร่งใสของบริษัทกับมูลค่ากิจการ พบว่าการหลีกเลี่ยงภาษีทำให้บริษัทมีมูลค่าสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบริษัทที่มีความโปร่งใส จะทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น

การกำกับดูแลกิจการที่ดีทำให้บริษัทมีการวางแผนภาษีลดลง (ETR มีค่าสูง) งานวิจัยในอดีตที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ Rego, and Wilson (2010) ศึกษาเกี่ยวกับความเสี่ยงของเงินทุน (Equity Risk Incentives) ที่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของผู้บริหารและราคาหลักทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นกับการหลบหนีภาษี (Tax Aggressive) โดยการจูงใจผู้บริหารให้ใช้กลยุทธ์การวางแผนภาษีที่มีความเสี่ยง สำหรับการวัดการหลีกเลี่ยงภาษีประกอบด้วย ผลแตกต่างถาวร คะแนนการประเมินการหลบภาษี (Tax Shelter Prediction Score) และ Cash ETR ส่วนความเสี่ยงของเงินทุน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสิทธิในการซื้อหุ้นและการกำกับดูแลกิจการ ประกอบด้วย G-Index, E-Index, ประธานกรรมการบริษัทและผู้บริหารสูงสุดเป็นบุคคลเดียวกัน และความเป็นอิสระของกรรมการ การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลในระหว่างปี ค.ศ. 1992–2006 ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบสองขั้น พบว่าบริษัทที่มีการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพียงบางส่วน ผู้บริหาร

Download from วารสารวิชาชีพบัญชี

จะใช้วิธีการที่มีความเสี่ยงในการจัดหาเงินทุนและสนับสนุนให้มีการหลบหนีภาษี แต่เมื่อบริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะช่วยลดความเสี่ยงจากการจัดหาเงินทุนและลดการหลบหนีภาษีได้

Lanis, and Richardson (2011) ศึกษาองค์ประกอบของกรรมการบริษัทกับการหลีกเลี่ยงภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลียจำนวน 32 บริษัท ในระหว่างปี ค.ศ. 2001–2006 สำหรับการจับคู่บริษัทจะพิจารณาจากประเภทอุตสาหกรรม ขนาดบริษัทและระยะเวลาในการดำเนินงาน ส่วนการพิจารณาการหลีกเลี่ยงภาษีใช้ค่า ETR และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบโลจิท พบว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมีสัดส่วนของจำนวนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้นจะช่วยลดการหลีกเลี่ยงภาษีได้

งานวิจัยที่พบว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีไม่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี หรือไม่สามารถสรุปทิศทางของอิทธิพลได้ชัดเจน อันอาจเป็นผลมาจากการวัดค่าของการกำกับดูแลกิจการและการหลีกเลี่ยงภาษีที่แตกต่างกัน ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาแตกต่างกัน ได้แก่ Hanlon, et al. (2005) ศึกษาการกำกับดูแลกิจการที่ดีวัดจากค่า G-Index ของ Gompers, P., J. Ishii, and A. Metrick (2003) สำหรับการหลีกเลี่ยงภาษีวัดค่า ETR ส่วนข้อจำกัดในงานวิจัยนี้ คือ ข้อมูลที่นำมาใช้ศึกษาเป็นข้อมูลก่อนที่มีการประกาศใช้กฎหมาย Sarbanes Oxley Act ซึ่งคณะผู้วิจัยไม่ได้ทำการทดสอบหลังจากมีการประกาศใช้กฎหมาย SOX พบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีไม่มีความสัมพันธ์กับการหลบหนีภาษี แต่เมื่อเพิ่มตัวแปรผลตอบแทนของผู้บริหาร พบว่าบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมีการจูงใจผู้บริหารโดยการให้ผลตอบแทน จะมีการหลีกเลี่ยงภาษีมากกว่าบริษัทที่มีการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพียงบางส่วน

เมื่อตลาดทุนในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี ย่อมส่งผลให้รายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือและมีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นกับรัฐบาล ประกอบกับเมื่อบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลทางภาษีมากขึ้น จะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันในการรับรู้ข้อมูลระหว่างบริษัทและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น การกำกับดูแลกิจการที่ดีผ่านคะแนนการประเมินจึงมีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้ามกับการวางแผนภาษี

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 571 บริษัท (ข้อมูล ณ วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2554) โดยศึกษาเฉพาะปี พ.ศ. 2554 เพราะว่ามีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น ซึ่งนำหลักการขององค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจมาใช้ในการกำหนดแนวปฏิบัติการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่แบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 สิทธิของผู้ถือหุ้น หมวดที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน หมวดที่ 3 บทบาทของผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแล หมวดที่ 4 การเปิดเผยและความโปร่งใส หมวดที่ 5 ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ประกอบกับสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป รวมทั้งใช้ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553–2555 ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง 7 กลุ่มอุตสาหกรรมตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดประเภทไว้ ประกอบด้วย (1) กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (2) กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค (3) กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม (4) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (5) กลุ่มทรัพยากร (6) กลุ่มบริการ (7) กลุ่มเทคโนโลยี

งานวิจัยฉบับนี้ใช้ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) เว็บไซท์ของบริษัทและฐานข้อมูลอิเลคทรอนิคส์ ข้อมูลทางการเงินและ

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

ข้อมูลอื่น ๆ ที่เก็บรวบรวมไว้อยู่ในระบบเผยแพร่ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET SMART) และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยไม่เลือกกลุ่มธุรกิจการเงินและกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีการปฏิบัติทางการบัญชีที่แตกต่างกับกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น และไม่เลือกบริษัทที่อยู่ในกลุ่มที่กำลังอยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน เพราะว่ามีการบริหารงานที่แตกต่างไปจากบริษัทปกติ และไม่เลือกกลุ่มหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เพราะว่ามีวิธีการปฏิบัติทางภาษีที่แตกต่างจากบริษัทปกติ ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีจำนวนทั้งสิ้น 390 บริษัท ดังนี้

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2554	577 บริษัท
หัก กลุ่มธุรกิจการเงิน	60 บริษัท
กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์	33 บริษัท
บริษัทที่อยู่ในกลุ่มที่กำลังอยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน	25 บริษัท
กลุ่มหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ	69 บริษัท
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	390 บริษัท

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 390 บริษัท พบว่า กลุ่มตัวอย่างคงเหลือ 324 บริษัท ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	390 บริษัท
หัก บริษัทที่ไม่มีรอบระยะเวลาบัญชีสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม	23 บริษัท
บริษัทที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน	30 บริษัท
กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าผิดปกติ พิจารณาจากค่าที่ไม่อยู่ในช่วง ±3 Standard Deviation	13 บริษัท
กลุ่มตัวอย่างคงเหลือ	324 บริษัท

การวัดค่าของตัวแปร

คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ แบบประเมินการกำกับดูแลกิจการนี้ ได้ปรับปรุงมาจาก ของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD), Ananchotikul (2006) และคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการของ Cheung et al., (2007) ซึ่งได้เพิ่มคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมทางด้านภาษีอากร และคะแนนด้านการเปิดเผยข้อมูล ที่เพิ่มคุณลักษณะเฉพาะของการตรวจสอบภายในและภายนอกบริษัท รวมทั้งสิ้นจำนวน 204 ข้อ จะให้คะแนนเท่ากับ 1 เมื่อบริษัทปฏิบัติตาม และให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อบริษัทไม่ได้ปฏิบัติตามหรือไม่เปิดเผยข้อมูล หลังจากนำคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับ แบ่งออกเป็น 5 หมวดตามองค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ และนำมาเฉลี่ยน้ำหนักความสำคัญของแต่ละหมวดตามสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย โดยให้ความสำคัญเป็นร้อยละ 20 กับเรื่องสิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกันร้อยละ 15 การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียร้อยละ 20 การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสร้อยละ 20 และความรับผิดชอบของคณะกรรมการร้อยละ 25

การวางแผนภาษี การวัดค่าตัวแปรการวางแผนภาษีแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษีลดลง โดยไม่กระทบกำไรทางบัญชี วัดจากค่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

ที่แท้จริง (ETR) งานวิจัยในอดีตมักคำนวณอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริงด้วยค่าใช้จ่ายภาษีหารด้วยกำไรทางบัญชีก่อนหักภาษีเงินได้ โดยส่วนใหญ่จะใช้ค่า ETR รายปี แต่งานวิจัยครั้งนี้จะใช้ค่าเฉลี่ย ETR ในช่วงระยะเวลา 3 ปี แทนการใช้ค่า ETR รายปี เพื่อลดผลกระทบจากรายการที่เกิดขึ้นเป็นการชั่วคราว (Transitory Tax Items) และช่วยลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากผลแตกต่างชั่วคราวได้ในระดับหนึ่ง (Dyreng, et al., 2006)

การวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง จะใช้การวัดจากค่าอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) โดยการใช้ค่ากระแสเงินสดเป็นฐานในการคำนวณ ซึ่งทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการบริหารกำไรตามเกณฑ์คงค้างในทางบัญชี (Zimmerman, 1983) และการวัดจากค่าอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) (ธัญพร ตันติยวรงค์, 2552)

ตัวแบบในการศึกษา

ตัวแบบในการศึกษาว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีเขียนเป็นสมการดังนี้

$$TP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CG_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 LEV_{i,t} + \beta_4 ROA_{i,t} + \beta_5 CAP_{i,t} + \beta_6 OWN_{i,t} + \sum_{k=1}^{6} \beta_k IND_k + \varepsilon_{i,t}$$

โดยที่ TP_{it} = การวางแผนภาษีของบริษัท i ปีที่ t วัดจากค่า ETR TAX/CFO และ TAX/ASSET

CG_{it} = คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัท i ปีที่ t

$SIZE_{it}$ = ขนาดของบริษัท i ปีที่ t คำนวณจากค่าลอการิธึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม

LEV_{it} = ความเสี่ยงทางการเงินของบริษัท i ปีที่ t คำนวณจากหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

ROA_{it} = ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท i ปีที่ t คำนวณจากกำไรทางบัญชีก่อนหักภาษีต่อสินทรัพย์รวม

CAP_{it} = ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนของบริษัท i ปีที่ t คำนวณจากสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม

OWN_{it} = โครงสร้างการถือหุ้น ของบริษัท i ปีที่ t คำนวณจากอัตราส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด รวมทั้งการถือหุ้นของครอบครัวต่อจำนวนหุ้นที่ออกและเรียกชำระแล้วทั้งหมด

IND_k = ตัวแปรหุ่น (0,1) เป็นตัววัดตามกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 7 อุตสาหกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 1 พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 324 ตัวอย่าง โดยกลุ่มทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยคะแนนการกำกับดูแลกิจการสูงสุด เท่ากับ 76.411 กลุ่มเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายภาษีต่ำสุด ที่วัดจากค่า ETR เท่ากับ 0.094 กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรมมีค่าใช้จ่ายภาษีต่ำสุด ที่วัดจากค่า TAX/CFO เท่ากับ 0.042 และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายภาษีต่ำสุด ที่วัดจากค่า TAX/ASSET เท่ากับ 0.013 (ค่า ETR TAX/CFO และ TAX/ASSET มีค่าต่ำแสดงถึงมีการวางแผนภาษีสูง) โดยบริษัทส่วนใหญ่มีขนาดกิจการใกล้เคียงกัน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยค่าลอการิธึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวมประมาณ 22.18 นอกจากนั้นกลุ่มเทคโนโลยีมีความเสี่ยงทางการเงินสูงสุด เท่ากับ 0.570 และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีความสามารถในการทำกำไรสูงสุดเท่ากับ 0.110 รวมทั้งกลุ่มทรัพยากรมีระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนสูงสุดเท่ากับ 0.444 และกลุ่ม

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

ตารางที่ 1 ค่าสถิติเชิงพรรณา

ตัวแปร	ปี 2554															
	กลุ่ม 1 (35 ตัวอย่าง)		กลุ่ม 2 (29 ตัวอย่าง)		กลุ่ม 3 (62 ตัวอย่าง)		กลุ่ม 4 (70 ตัวอย่าง)		กลุ่ม 5 (23 ตัวอย่าง)		กลุ่ม 6 (71 ตัวอย่าง)		กลุ่ม 7 (34 ตัวอย่าง)		รวม (324 ตัวอย่าง)	
	Mean	Std.Dev	Mean	Std.Dev	Mean	Std.Dev	Mean	Std.Dev	Mean	Std.Dev	Mean	Std.Dev	Mean	Std.Dev	Mean	Std.Dev
CG	68.762	10.187	67.844	9.508	67.665	7.754	69.849	8.364	76.411	8.041	69.633	8.115	72.739	5.963	69.856	8.599
ETR	0.195	0.270	0.222	0.318	0.175	0.153	0.321	1.261	0.296	0.886	0.222	0.226	0.094	0.208	0.224	0.659
TAX/CFO	0.090	0.362	0.111	0.836	0.042	1.338	0.045	0.421	0.207	0.210	0.340	0.934	0.248	0.998	0.152	0.871
TAX/ASSET	0.020	0.028	0.017	0.015	0.016	0.021	0.013	0.016	0.024	0.030	0.019	0.027	0.020	0.028	0.018	0.023
SIZE	22.07	1.323	21.34	1.095	21.84	1.265	22.47	1.364	23.92	1.893	22.00	1.501	22.29	1.626	22.18	1.523
LEV	0.410	0.276	0.320	0.205	0.413	0.220	0.550	0.202	0.516	0.146	0.428	0.229	0.570	0.254	0.461	0.233
ROA	0.110	0.118	0.058	0.060	0.063	0.078	0.089	0.086	0.087	0.081	0.056	0.141	-0.009	0.279	0.055	0.135
CAP	0.363	0.126	0.267	0.169	0.397	0.195	0.199	0.234	0.144	0.218	0.417	0.266	0.220	0.183	0.328	0.232
OWN	38.807	18.683	35.971	18.904	43.971	20.209	35.947	19.430	38.123	17.123	38.187	19.724	39.239	18.297	38.791	19.408

กลุ่ม 1 คือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่ม 2 คือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่ม 3 คือ กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่ม 4 คือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่ม 5 คือ กลุ่มทรัพยากร กลุ่ม 6 คือ กลุ่มบริการ กลุ่ม 7 คือ กลุ่มเทคโนโลยี

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

ตารางที่ 2 อิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีผลต่อการวางแผนภาษี

ตัวแปร	ตัวแปรตาม = TP (ETR)			ตัวแปรตาม = TP (TAX/CFO)			ตัวแปรตาม = TP (TAX/ASSET)		
	b	beta	t-Value	b	beta	t-Value	b	beta	t-Value
Intercept	−0.186		−0.932	−0.359		−0.476	−0.047		−2.659***
CG	0.001	0.028	0.401	−0.013	−0.138	−2.027**	0.000	−0.181	−3.173***
SIZE	0.006	0.042	0.560	0.060	0.109	1.488	0.003	0.205	3.325***
LEV	−0.082	−0.088	−1.308	−0.580	−0.162	−2.450**	−0.009	−0.088	−1.588
ROA	−0.138	−0.086	−1.312	−1.048	−0.169	−2.634***	−0.100	−0.576	−10.715***
CAP	0.088	0.094	1.477	0.214	0.060	0.948	−0.002	−0.021	−0.407
OWN	0.000	−0.070	−1.167	0.000	−0.015	−0.248	0.000	−0.054	−1.090
IND1	−0.008	−0.011	−0.138	0.042	0.016	0.200	0.009	0.121	1.850*
IND2	−0.011	−0.014	−0.187	−0.280	−0.096	−1.287	0.008	0.099	1.573
IND3	−0.009	−0.016	−0.177	−0.214	−0.101	−1.153	0.009	0.159	2.151**
IND4	−0.062	−0.117	−1.332	0.042	0.021	0.242	0.009	0.164	2.252**
IND5	−0.072	−0.086	−1.153	0.040	0.012	0.169	0.002	0.021	0.338
IND6	−0.038	−0.072	−0.782	−0.009	−0.005	−0.091	0.006	0.101	1.329
F	0.933			1.721			13.335		
Prob. F	0.514			0.061			0.000		
R2	0.035			0.062			0.340		

ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t-Value ***, **, * คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ 0.01, 0.05, และ 0.10 ตามลำดับ

วัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม มีอัตราส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุดต่อจำนวนหุ้นที่ออกและเรียกชำระแล้วทั้งหมดสูงสุดเท่ากับ 43.971

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2 พบว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษีที่วัดจากค่า TAX/CFO และ TAX/ASSET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยลดการวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง ส่วนตัวแปรควบคุมพบว่า ความสามารถในการทำกำไรมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงจะมีการวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง รวมทั้งการวางแผนภาษีที่วัดจากค่า TAX/CFO ความเสี่ยงทางการเงินจะมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่การวางแผนภาษีที่วัดจากค่า TAX/ASSET ขนาดบริษัทจะมีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบกับกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษีมากกว่ากลุ่มเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2554 เนื่องจาก

Download จาก การวิชาชีพบัญชี

ในปีดังกล่าวสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น โดยนำหลักการขององค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจมาใช้ในการกำหนดแนวปฏิบัติของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น สังเกตได้จากหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน ประจำปี พ.ศ. 2554 ที่เพิ่มน้ำหนักคะแนนของหลักเกณฑ์การสำรวจการกำกับดูแลกิจการ ในหมวดบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแลกิจการ จากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 20 ที่มีเกณฑ์การประเมินทั้งสิ้น 148 ข้อ

การศึกษาครั้งนี้ได้เพิ่มหลักเกณฑ์ในหมวดความรับผิดชอบต่อสังคมทางด้านภาษีอากร การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส รวมทั้งความรับผิดชอบของคณะกรรมการ จำนวนทั้งสิ้น 204 ข้อที่ปรับปรุงมาจากของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, Ananchotikul (2006) และคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการของ Cheung et. al., (2007) ประกอบกับในปี พ.ศ. 2554 สภาวิชาชีพบัญชีได้ปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป

การวางแผนภาษี จะพิจารณาตัววัดที่ครอบคลุมการวางแผนภาษีทั้ง 2 รูปแบบ คือ (1) ทำให้กำไรทางภาษีลดลงแต่ไม่กระทบกับกำไรทางบัญชี วัดค่าโดยอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) และ (2) ทำให้กำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง วัดค่าโดยอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) อัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) โดยผลการประเมินของบริษัทที่ได้รับคะแนนสูงแสดงถึงมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (ศิลปพร ศรีจั่นเพชร, 2555) ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทรัพยากรมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีสูงสุด และกลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มเครื่องอุปโภคบริโภคและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีการวางแผนภาษีสูงสุด ที่วัดจากค่า ETR TAX/CFO และ TAX/ASSET ตามลำดับ เพราะว่าบริษัทที่มีการวางแผนภาษีจะมีค่า ETR TAX/CFO และ TAX/ASSET ที่ต่ำ (Hanlon, et al., 2005; Zimmerman, 1983; ธัญพร ตันติยวรงค์, 2552)

นอกจากนั้น การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษีที่วัดจากค่า TAX/CFO และ TAX/ASSET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยลดการวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทนและงานวิจัยของ Frye and Wilson (2010) Lo, et al. (2010) และ Lanis and Richardson (2011) อาจเป็นเพราะว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นและเป็นบริษัทครอบครัว โดยผู้ถือหุ้นกลุ่มนี้มีส่วนได้เสียในบริษัทจำนวนมาก จึงให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อต้องการรักษาชื่อเสียงและสืบทอดกิจการให้แก่รุ่นต่อ ๆ ไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบริษัทครอบครัวจะให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี แต่ผู้บริหารส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในครอบครัวที่มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกนโยบายการบัญชีและการนำเสนอข้อมูลในรายงานการเงิน รวมทั้งสามารถสื่อสารผ่านช่องทางอื่นนอกเหนือจากรายงานการเงิน จึงทำให้บริษัทครอบครัวไม่มีแรงกดดันในการที่จะต้องรายงานกำไรทางบัญชีให้เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวที่วัดจากค่า ETR แต่มีแรงจูงใจในการวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง

ส่วนตัวแปรควบคุมพบว่า ความสามารถในการทำกำไรมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงจะมีการวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง เพราะว่าบริษัทที่มีกำไรสูงจะมีค่าใช้จ่ายภาษีสูงตามไปด้วย ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพร ตันติยวรงค์ (2552)

การวางแผนภาษีที่วัดจากค่า TAX/CFO ความเสี่ยงทางการเงินจะมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สิน

Download สถาบันวิชาชีพบัญชี

ต่อสินทรัพย์รวมสูง จะวางแผนภาษีโดยใช้วิธีการอื่นลดลง เพราะว่ารายจ่ายค่าดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืมถือเป็นค่าใช้จ่ายในทางภาษีได้ จึงทำให้ต้นทุนทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นหากเจ้าหน้าที่ของรัฐตรวจพบความรับผิดจากการวางแผนภาษีอื่นลดลง ซึ่งส่งผลต่อกำไรทางบัญชีเพิ่มขึ้นและมีค่าใช้จ่ายภาษีสูงตามไปด้วย นอกจากนั้นการวางแผนภาษีที่วัดจากค่า TAX/ASSET ขนาดบริษัทจะมีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าบริษัทขนาดใหญ่จะมีการวางแผนภาษีที่ดีมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก เพราะบริษัทขนาดใหญ่มีผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านบัญชีและทางด้านภาษีมากกว่า มีสถานะและแหล่งเงินทุนเหนือกว่า ทำให้สามารถต่อรองให้มีการออกกฎหมายภาษีที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของบริษัท ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานต้นทุนทางการเมืองและงานวิจัยของ Chen, et al. (2007) Kim and Limpaphayom (1998) Richardson, and Lanis (2007) และธัญพร ตันติยวรงค์ (2552)

งานวิจัยนี้พบว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยลดการวางแผนภาษี ดังนั้น หน่วยงานที่มีส่วนในการพัฒนาตลาดทุนควรให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี และส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการพัฒนาหลักเกณฑ์การสำรวจและประเมินผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันตลอดจนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ในหลายวัตถุประสงค์ เช่น ผู้ลงทุนสามารถใช้คะแนนการกำกับดูแลกิจการในการประเมินความเสี่ยงจากการลงทุน หรือหน่วยงานจัดเก็บภาษีใช้ในการตรวจสอบเบื้องต้นว่าบริษัทมีระบบบัญชีที่ถูกต้องและปฏิบัติตามหลักภาษี เป็นต้น เมื่อบริษัทจดทะเบียนไทยมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้น จะนำไปสู่ความเจริญเติบโตและเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว ประกอบกับหน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนไทย ควรเพิ่มการตรวจสอบเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษี เพื่อช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้บริหาร อันอาจนำไปสู่ความเสียหายแก่บริษัท และตัววัดค่าการวางแผนภาษี (TAX/ASSET) อาจเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่จะเป็นข้อมูลสนับสนุนให้มีการปรับแนวนโยบายในการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสมกับตลาดทุนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชฎิล โรจนานนท์. (2549). นำเสนอในงานสัมมนาวิชาการประจำปีของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ครั้งที่ 3 จัดขึ้นวันที่ 11 กันยายน 2549 ในหัวข้อ *ผลประโยชน์ทางภาษีในการส่งเสริม FDI ของไทย: การศึกษาโดยใช้อัตราภาษีที่แท้จริง (Effective Tax Rate)*, กรุงเทพฯ: โรงแรมโซฟิเทล.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2554). *หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี*, สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2554, จาก http://www.set.or.th

ธัญพร ตันติยวรงค์. (2552). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีและความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับมูลค่าของกิจการ: หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย*, วิทยานิพนธ์ บช.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ทวี สอดส่อง. (2553). เทคนิคการสืบสวนสอบคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านบัญชีภาษีอากรและการเงิน, *วารสารกระบวนการยุติธรรม, 3*(1), 5–28.

ศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2555). การประเมินการกำกับดูแลกิจการ, *วารสารบริหารธุรกิจ, 35*(134), 1–4.

Ananchotikul, S. (2006). *Does Foreign Investment Really Improve Corporate Governance? Evidence from Thailand*, Doctoral dissertation, Ph.D., University of California, Berkeley.

Avi-Yonah, R.S. (2006). *Corporate social responsibility and strategic tax behavior*, Retrieved December 25, 2510, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=944793.

Download สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Ball, R., Robin, A., and Wu, J.S. (2003). Incentives versus standards: properties of accounting income in four East Asian countries, *Journal of Accounting and Economics, 36* (1–3), 235–270.

Charoenwong, C., and Jiraporn, P. (2009). Earnings management to exceed thresholds: Evidence from Singapore and Thailand, *Journal of Multinational Financial Management*, 19, 221–236.

Chen, K.Y., Elder, R.J., and Hsieh, Y.M. (2007). Corporate Governance and Earnings Management: The Implications of Corporate Governance Best-Practice Principles for Taiwanese Listed Companies, *Journal of Contemporary Accounting & Economics, 3* (2), 73–105.

Cheung, Y.L., Connelly, J.T., Limpaphayom, P. and Zhou, L. (2007). Do Investors Really Value Corporate Governance? Evidence from the Hong Kong Market, *Journal of International Financial Management and Accounting, 18* (2), 86–122.

Coppens, L., and Peek, E. (2005). An analysis of earnings management by European private firms, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 14*, 1–17.

Desai, M.A., and Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high-powered incentives, *Journal of Financial Economics, 79*, pp. 145–179.

Dyreng, S.D., Hanlon, M., and Maydew, E.L. (2006). *Long-Run Corporate Tax Avoidance*, Retrieved December 25, 2510, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1017610

Dyreng, S.D., Hanlon, M., and Maydew, E.L., (2009). *The Effects of Executives on Corporate Tax Avoidance*, Retrieved December 25, 2510, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1158060

Erle, B. (2008). Tax Risk Management and Board Responsibility, In Drexl, J., Hilty, R.M., Schoner, W., and Straus, J. (Eds.), *MPI studies on Intellectual Property, Competition and Tax Law* (Vol. 3, pp. 1–357), Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

Frank, M.M., Lynch, L., and Rego, S.O. (2008). *Tax Reporting Aggressiveness and Its Relation to Aggressive Financial Reporting*, Retrieved December 25, 2511, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=647604

Gompers, P., J. Ishii, and A. Metrick (2003). Corporate Governance and equity prices. *Quarterly Journal of Economics, 118*, 107–155.

Gopalan, R., and Zimmermann, J. (2006). Earnings management when incentives compete: The role of tax accounting in Russia, *Journal of International Accounting Research, 5*, 41–65.

Hanlon, M., Mills, L., and Slemrod, J. (2005). An Empirical Examination of Corporate Tax Noncompliance, *Working Paper No. 1025*, University of Michigan.

Henry, D. (2010). Agency costs, ownership structure and corporate governance compliance: A private contracting perspective, *Pacific-Basin Finance Journal, 18*, 24–46.

Hope, O.K., Ma, M., and Thomas, W.B. September 30. (2011). *Tax Avoidance and Geographic Earnings Disclosure*, Retrieved November 11, 2511, from http://sites.som.yale.edu/accountingconference/files/2011/10/Hope_Paper-2.pdf

Jensen, M., and Mecking, W. (1976). *Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs, and ownership structure*, Retrieved December 25,

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

2510, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=94043

Kim, K.A., and Limpaphayom, P. (1998). Taxes and Firm Size in Pacific-Basin Emerging Economies, *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation, 7*(1), 47–68.

Lanis, R., and Richardson, G. (2011). The effect of board of director composition on corporate tax aggressiveness, *Journal Account. Public Policy, 30*, 50–70.

Leuz, C., Nanda, D., and Wysocki, P.D. (2003). Earnings Management and Investor Protection: An International Comparison, *Journal of Financial Economics, 69*, 505–527.

Liu, Q., and Lu, Z. (2007). Corporate governance and earning management in the Chinese listed companies: A tunneling perspective, *Journal of Corporate Finance, 13*, 881–906.

Lo, A.W.Y., Wong, R.M.K., and Firth, M. (2010). Can corporate governance deter management from manipulating earnings? Evidence from related party sales transactions in China, *Journal of Corporate Finance, 16*, 225–235.

Modigliani, F., and Miller, M.H. (1958). The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment, *American Economic Review, 48*, 261–297.

Modigliani, F., and Miller, M.H. (1963). Corporate Income Taxes and the Cost of Capital: A Correction (in Communications), *American Economic Review, 53*, 433–443.

Rego, S.O., and Wilson, R. (2010). *Executive Compensation, Equity Risk Incentives, and Corporate Tax Aggressiveness*, Retrieved December 25, 2510, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1337207

Richardson, G., and Lanis, R. (2007). Determinants of the variability in corporate effective tax rates and tax reform: Evidence from Australia, *Journal of Accounting and Public Policy, 26*, 689–704.

Tang, T., and Firth, M. (2010). Can Book-Tax Differences Capture Earnings Management and Tax Management? Empirical Evidence China, *The International Journal of Accounting, 46*, 175–204.

Tsakumis, G.T., Curatola, A.P., and Porcano, T.M. (2007). The relation between national cultural dimensions and tax evasion, *Journal of International Accounting, Auditing and Tax*ation, *16*, 131–147.

Wang, Y. (2010). *Tax Avoidance, Corporate Transparency, and Firm Value*, Retrieved December 25, 2510, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1716474

Watts, R.L. and Zimmerman, J.L. (1990). Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspective, *The Accounting Review, 65*(1), 131–156.

Wiwattanakantang, Y. (2001). Controlling Shareholders and Corporate Value: Evidence from Thailand, *Pacific-Basin Finance Journal, 9*, 323–362.

Wysocki, P.D. (2003). *Earnings Management, Tax Compliance, and Institution Factors: A Discussion of Haw, et al. [2004]*, Retrieved December 25, 2510, from http://web.mit.edu/wysockip/www/Wysocki_JAR_Discuss.pdf

Zimmerman, J. (1983). Taxes and firm size, *Journal of Accounting and Economics, 5*(2), 119–149.

Download สำนักวิทยบริการฯ